

دانشکده علوم قرآنی تهران

**نقد و بررسی دیدگاه های تفسیری رشاد خلیفه
در ۵ جزء دوم قرآن**

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته تفسیر قرآن کریم

دانشجو:

سیده سمانه جعفرزاده

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر عظیم عظیم پور

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مجید معارف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تمام حقوق این اثر متعلق به دانشکده علوم قرآنی است

تقدیم به امامان معصوم آنان که ترجمان وحی بودند

و مفسران معصوم قرآن

و نگهبانان بی بدیل احکام الهی

تقدیر و تشکر:

در ابتدا سپاس از خداوندگاری دارم که نعمت آموختن به ما داد تا از خفقان جهالت و بی خبری، رهایی یابیم. سپس از اساتیدی که از سر صبر و شکیبایی، راه های خوب فهمیدن را به ما آموختند در اینجا لازم می دانم از زحمات جناب آقای دکتر عظیم پور که راهنمایی اینجانب را در نگارش پایان نامه به عهده داشتند و جناب آقای دکتر معارف، مشاور ارجمند تشکر لازم را بنمایم هر چند مزد و اجر استادی و معلمی، فقط به دست پروردگار رحمان است .

در ادامه از همه کسانی که در طی تحصیل و تحقیق، یار و مشوق من بودند، قدر دانی می کنم. در ابتدا از همسر عزیزم که در طول تحصیل صبوری نمود و موجبات درس خواندن مرا از نظر مادی و معنوی فراهم کرد کمال تشکر را دارم و از پدر و مادرم و خواهرانم زهرا و جیهه و فاطمه و برادرم صادق و مادرو پدر همسرم که در نگهداری فرزندان خردسالم به من کمک نمودند، صمیمانه تشکر دارم و برای همگی آرزوی سلامت و سعادت و عاقبت به خیری دارم.

جا دارد در انتها از کلیه اساتید دانشکده علوم قرآنی تهران و کادر آموزشی و پژوهشی خانم ها ابطحی و میرزا زاده و دوستان عزیزم تشکر نمایم .

چکیده:

در سال های اخیر موضوع معجزه ریاضی قرآن که توسط رشاد خلیفه عنوان شد، ذهن محققان قرآنی را به خود معطوف داشت. رشاد خلیفه در طول ۱۲ سال، مطالعه و تحقیقات آماری بر روی کلمات قرآن به نتایجی دست یافت که به زودی در سراسر جهان منتشر شد. وی همچنین، قرآن را به انگلیسی ترجمه نمود. این ترجمه دارای یک مقدمه نسبتاً طولانی است که در آن به شرح و توضیح افکار و اندیشه هایش که در طول مطالعه بر روی قرآن بدست آورده، پرداخته. این اثر به فارسی هم ترجمه شده و سراسر آن شبهاتی است که با اصول اسلام در تضاد می باشد. که البته ارزش مطالعه و پیگیری را دارد تا ذهن عموم با مطالعه آن ها مغشوش و مردد نگردد به این ترتیب، به عنوان پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، به بررسی این موضوعات پرداخته شد.

در ابتدا، آیات ۵ جزء دوم که محدوده کار تعیین شده بود، به همراه ترجمه و پاورقی های آن را مورد مطالعه قرار گرفت و سپس آیاتی که رشاد در ذیل آن ها به اظهار نظراتش پرداخته، انتخاب شد. در مرحله ی بعد به تفکیک نوع شبهات و موضوعات پرداخته و هر کدام از شبهات، با توجه به نوع آن (از قبیل: فقهی، حدیثی، تفسیری و ...) و با استفاده از منابع مرتبط با آن موضوع، نقد و بررسی شد.

مهمترین شبهات ۵ جزء دوم قرآن، به ترتیب آیات قرآن، عبارتند از:

- ۱- قائل بودن به مرگ حضرت عیسی (علیه السلام)
- ۲- اعتقاد به حرام بودن گوشت خوک و مباح بودن چربی آن
- ۳- ادعای رسول بودن توسط رشاد خلیفه و منکر شدن خاتمیت حضرت محمد (صلی الله علیه و آله)
- ۴- اعتقاد به علامتگذاری دست دزد به جای قطع کردن آن

۵- انکار حدیث و سنت نبوی بخاطر آیاتی که در آن جامعیت قرآن بیان شده است.

۶- ایجاد شبهه در زمان و مقدار پرداخت زکات

۷- تمثیلی دانستن آفرینش هستی در شش روز

۸- ادعای تحریف قرآن به خاطر افزوده شدن دو آیه ی آخر سوره توبه به آن.

۹- تفاوت در بیان ماه های حرام

پس از بررسی و تحقیق، این نتیجه حاصل شد که تمام نظریات رشاد خلیفه با آیات قرآن و آراء

مفسران ناهماهنگ و در تضاد بوده است .

از آنجایی که این پایان نامه به همه ی موضوعات مطرح شده توسط رشاد خلیفه نپرداخته، ادامه ی

تحقیق روی آیات و اجزاء دیگر قرآن را به دانشجویان و محققان توصیه می شود.

فهرست:

مقدمه.....	۱
بیان و تعریف مساله.....	۳
پیشینه ی علمی.....	۴
هدف ها و ضرورت های تحقیق.....	۵
روش تحقیق.....	۵
فصل اول: کلیات تحقیق.....	۶
۱-۱- معنای لغوی ترجمه.....	۷
۱-۲- معنای اصطلاحی ترجمه.....	۸
۱-۳- نظر موافقان و مخالفان ترجمه قرآن.....	۹
۱-۴- ترجمه ی قرآن از نظر فقه.....	۱۱
۱-۵- پیشینه ی ترجمه قرآن.....	۱۱
۱-۶- سابقه ترجمه قرآن در آمریکا.....	۱۲
۱-۷- زندگینامه ی رشاد خلیفه.....	۱۳
۱-۸- انگیزه ی رشاد خلیفه از ترجمه ی قرآن.....	۱۶
۱-۹- اساتید و شاگردان رشاد خلیفه.....	۱۷
۱-۱۰- منابع مورد استفاده رشاد در ترجمه قرآن.....	۱۸

- ۱۱-۱- چه کسی ترجمه قرآن رشاد خلیفه را به فارسی ترجمه کرده است؟..... ۱۸
- فصل دوم: بررسی جزء ششم از ترجمه ی رشاد خلیفه..... ۲۰
- ۱-۲- شبهه ی مرگ حضرت عیسی (علیه السلام)..... ۲۲
- ۲-۲- شبهه حرمت گوشت خوگ و مباح بودن چربی آن..... ۳۱
- ۱-۲-۲- نقد و بررسی..... ۳۲
- ۱-۲-۲-۱- بررسی واژه «لحم» در فرهنگ لغت..... ۳۴
- ۲-۲-۱-۲- بررسی واژه «لحم» در تفاسیر..... ۳۵
- ۲-۲-۱-۳- حرمت خوگ در احادیث..... ۳۸
- ۳-۲- شبهه خاتمیت حضرت محمد (صلی الله علیه و آله)..... ۳۹
- ۱-۳-۲- نقد و بررسی..... ۴۶
- ۱-۳-۲-۱- معنای رسول و نبی در فرهنگ لغت..... ۴۶
- ۲-۳-۱-۲- معنای رسول و نبی از نظر متفکران اسلامی..... ۴۷
- ۳-۳-۱-۳- معنای رسول و نبی در روایات..... ۵۲
- ۴-۲- شبهه کیفر سارق..... ۵۸
- ۱-۴-۲- بررسی واژه «قطع» در فرهنگ لغت..... ۵۹
- ۲-۴-۲- بررسی واژه «قطع» در تفاسیر..... ۶۰
- ۳-۴-۲- استنادات تاریخی..... ۶۲
- ۴-۴-۲- کیفر سارق در حکومت های گذشته..... ۶۳
- ۵-۴-۲- پاسخ به اثبات ریاضی رشاد خلیفه..... ۶۳

فصل سوم: بررسی جزء هفتم از ترجمه فارسی رشاد خلیفه..... ۶۵

۱-۳-۱- شبهه جامعیت قرآن..... ۶۷

۱-۱-۳- نقد و بررسی..... ۷۹

فصل چهارم: بررسی جزء هشتم از ترجمه فارسی رشاد خلیفه..... ۸۲

۱-۴-۱- شبهه مقدار پرداخت زکات..... ۸۴

۱-۱-۴- زکات در فرهنگ لغت..... ۸۵

۱-۴-۲- زکات در آیات قرآن..... ۸۶

۱-۴-۳- زمان نزول حکم زکات..... ۸۷

۱-۴-۴- زکات در ادیان گذشته..... ۸۸

۱-۴-۵- نقد نظر رشاد خلیفه..... ۸۹

۱-۴-۶- نمونه ای از احکام زکات در فقه اسلامی..... ۹۴

۱-۴-۲- شبهه مدت زمان آفرینش زمین..... ۹۵

۱-۲-۴- نقد و بررسی..... ۹۶

فصل پنجم: بررسی جزء دهم از ترجمه فارسی رشاد خلیفه..... ۱۰۱

۱-۵-۱- شبهه نبودن بسم الله در سوره توبه و تحریف قرآن..... ۱۰۳

۱-۵-۱- نقد سخنان رشاد خلیفه از دیدگاه آیات و علوم قرآن..... ۱۰۴

۱-۵-۲- نقد رشاد خلیفه از نظر روایی..... ۱۰۶

- ۱۰۹.....۳-۱-۵-نقد رشاد خلیفه از نظر ریاضی.....
- ۱۱۱۲-۵- شبهه تعداد روز و ماه در قرآن.....
- ۱۱۳.....۳-۵- شبهه ماه های حرام.....
- ۱۱۳.....۱-۳-۵-نقد و بررسی.....
- ۱۲۲۴-۵- شبهه ی رجوع به آیین ابراهیم.....
- ۱۳۶.....نتیجه گیری.....
- ۱۳۷.....پیشنهادات.....
- ۱۳۸.....منابع و مأخذ.....
-چکیده انگلیسی.....

مقدمه:

قرآن، بزرگنامه‌ی هدایت بشری است که سراسر نور و موعظه و پند است. از آغازین روزهای دعوت به اسلام، مفاهیم ناب الهی، در قالب کلام دلنشین خداوند، در جان و دل همه‌ی تشنگان معرفت نشست و. اینگونه قرآن، کم کم، مرزهای سرزمین‌ها را درنوردید و به اقصی نقاط جهان رسید.

آشنایی ملل مختلف، با مفاهیم قرآن، زمانی آغاز شد که قرآن به زبان آن مردم، ترجمه شد. ترجمه‌ی قرآن در ابتدا، شامل تفسیر موجزی از قرآن بود. کم کم شکل علمی و کلاسیک به خود گرفت و هر مترجمی با هدف ارائه ترجمه‌ای بهتر و کامل تر از قرآن، وارد عرصه ترجمه شد.

مفاهیم قرآنی، علاوه بر سرزمین‌های شرقی، به سمت غرب یعنی اروپا و آمریکا نیز گسترش یافت و انسان‌های زیادی، به واسطه‌ی مفاهیم انسان ساز قرآن مسلمان شدند. ترجمه‌ی قرآن در آمریکا در سال ۱۸۳۳ میلادی آغاز شد و در سال ۱۹۶۸ میلادی، شخصی به نام «رشاد خلیفه» که مصری الاصل و مسلمان بود، دست به ترجمه قرآن زد. وی قبل از ترجمه‌ی قرآن، تمام کلمات قرآن را به کامپیوتر منتقل کرده بود و بعد از سال‌ها تحقیق و مطالعه، به نتایج آماری جالبی بر اساس عدد ۱۹ دست یافت و نام آن را معجزه‌ی ریاضی قرآن نامید. وی بخاطر عرضه‌ی این معجزه به جهانیان، در ابتدا شگفتی همگان را برانگیخت و همه‌ی مسلمانان، خشنود شدند از این که یکی دیگر از رموز و حیانی بودن این کتاب آشکار شده و زبان کافران به آیات قرآن، بسته شده است. اما بعد از مدتی که رشاد خلیفه با کمک آیات قرآن و محاسباتش، خود را رسول الهی معرفی کرد و فرقه‌ی جدیدی با عقاید متضاد با مفاهیم اسلامی، ایجاد کرد، به شدت مورد سرزنش و نکوهش عالمان متعصب اسلامی قرار گرفت. که همین امر باعث ترور وی شد.

رشاد خلیفه در ترجمه انگلیسی قرآن، در بخش انتهایی آن، بابتی تحت عنوان «ضمایم» گشود و افکار و نظراتی که طی این سال ها، با توجه به آیات قرآن و محاسبات ریاضی اش به دست آورده بود، به رشته تحریر در آورد. این ترجمه کم کم به زبان های دیگر از جمله فارسی ترجمه شد و در سایت رشاد خلیفه که با نام www.submission.Com ایجاد شده بود قرار گرفت.

دسترسی آسان به اینترنت و از طرفی نظرات شبهه افکن رشاد در باره معارف قرآن و احکام اسلامی، ذهن محققان را به خود معطوف داشت تا نقدی بر افکار رشاد نوشته شود و این شد که جناب آقای دکتر عظیم عظیم پور،، این موضوع را به من و سرکار خانم خادمی معرفی کردند که هر کدام، روی اجزائی از ترجمه ی رشاد خلیفه، کار کنیم. اصل کار، نقد و بررسی ضمایم و پاورقی هایی است که در ذیل بعضی آیات قرار گرفته است. البته محدوده ی کار من، ۵ جزء دوم قرآن است.

نکته دیگر اینکه در ترجمه آیات در متن پایان نامه، آنجایی که مربوط به بیان شبهه و نقل قول از رشاد است ترجمه وی انتخاب شده و در سایر موارد، ترجمه آقای بهرامپور است. این پایان نامه با راهنمایی جناب آقای دکتر عظیم عظیم پور و مشاوره جناب آقای دکتر مجید معارف، انجام پذیرفت. در انتها از یاری و مساعدت ایشان و سایر اساتید دانشکده علوم قرآنی تهران، تشکر و قدر دانی می کنم.

و من الله التوفیق

سیده سمانه جعفرزاده

زمستان ۱۳۸۸

بیان و تعریف مساله:

ترجمه قرآن از موضوعات مهم و کلیدی در ابتدایی ترین مراحل فهم قرآن محسوب می شود که از دیر باز، عده زیادی در راه ترجمه قرآن به زبان های گوناگون، قدم گذارده و حاصل زحمات طاقت فرسا و کوشش های مجدانه ی آن ها اکنون در اختیار مسلمانان غیر عرب زبان قرار گرفته است.

یکی از کسانی که در سال های اخیر دست به چنین اقدامی زده، «دکتر رشاد خلیفه» است. وی در این زمینه چنین می نویسد: «من به خدا قسم خوردم که از آیه ای به آیه دیگر نروم مگر اینکه کاملاً آن را درک کنم. من همه ترجمه ها و تفاسیری را که می توانستم پیدا کنم خریداری کردم، آنها را روی میزی بزرگ قرار دادم، و ترجمه خود را آغاز کردم. اولین سوره، کلید، در چند روز کامل شد. اولین آیه از سوره ۲، «ا. ل. م.» است. ترجمه این آیه چهار سال به طول انجامید، و مصادف شد با آشکار شدن «راز» الهی، معجزه عظیم ریاضی قرآن.» وی در کنار ترجمه ی آیات قرآن به نگارش مقدمه، پاورقی و توضیحاتی می پردازد که افکار و عقاید بعضاً ملحدانه ی خویش را در تفسیر آیات اعتقادی و عملی قرآن، وارد می کند و موسس فرقه ای جدید به نام «یونایتد سابمیترز انترنشنال»^۱ (مذهب تسلیم شدگان متحد) در امریکا می شود. ترجمه وی به زبان انگلیسی است و در ۱۲ جلد در امریکا به چاپ رسیده است. این اثر به فارسی نیز برگردانده و چاپ شده ولی اجازه نشر در ایران پیدا نکرده است.

حال مساله این است که با وجود وسایل ارتباطی گسترده، تاکی می توان جلوی ورود افکار و عقاید باطل وی را گرفت؟ بی شک پاسخگویی به شبهات و رفع کج فهمی های اینگونه افراد، دغدغه بسیاری از قرآن پژوهان است؛ اگر چه این ترجمه از نکات فنی و ادبی خوبی برخوردار است، اما آنچه جلب نظر می کند پاورقی و ضمایمی است که در ذیل برخی آیات قرآنی به چشم می خورد و شامل

افکار انحرافی مترجم است و همین، ما را بر آن داشت تا به خاطر اهمیت قرآن و تاثیر ناگزیر این عقاید بر روی خواننده، در کنار مطالعه این اثر، به تتبع و پیرایش و نقد توضیحات و پاورقی این ترجمه فارسی اقدام نماییم. به علت وسعت کار، ۵ جزء اول به سرکار خانم خادمی و ۵ جزء دوم به اینجانب محول گردید و موضوعات مشترک زیر نظر آقای عظیم پور تقسیم شد تا از پرداختن به موضوعات مشترک پرهیز گردد. امید است که این تحقیقات، قبل از انتشار این اثر و تأثیر مخرب بر افکار خوانندگان و ایجاد انحرافات فکری در سطح جامعه، به عنوان پادزهری، مورد قبول واقع گردد.

پیشینه ی علمی:

این اثر (ترجمه ی فارسی رشادخلیفه) به صورت خیلی محدود در ایران در اختیار برخی محققان قرار دارد و با جستجو در کتابخانه ها و سایت ها، تا کنون تحقیق و مقاله ای که به صورت مشخص، به موضوع نقد و بررسی این ترجمه پرداخته شود، وجود ندارد.

اما با توجه به بحث جنجالی اعجاز عددی رشاد خلیفه که از نوآوری هایی برخوردار بوده و نظر موافقان و مخالفان را به خود جلب نموده و واکنش های متفاوتی را در سراسر جهان برانگیخته است؛ عده ای نظریات وی را به عنوان باب جدیدی در اعجاز قرآن قلمداد نموده و آن را دلیلی بر معجزه و وحیانی بودن قرآن پذیرفتند. تا آنجا که این نظریه پیروانی هم پیدا کرده همچون: عبد الرزاق نوفل و ابو زهراء النجدی. عده ای هم همچون محمد حسن هیتو در کتاب «المعجزة القرآنية» و حسین ناجی محمد در کتاب «التسعة عشر ملكا» به نقد این نظر پرداختند.

هدف ها و ضرورت های تحقیق:

۱- فراهم نمودن زمینه های فهم درست قرآن و پالایش ترجمه های قرآن کریم از خطاها و

لغزشها.

۲- برداشتن موانع فهم درست قرآن کریم.

۳- آگاهی بخشی مناسب و اطلاع رسانی درست و واقعی از وجود جریان های فکری نو که با نام

قرآن در جوامع بشری رو به گسترش است.

۴- نقد و بررسی ترجمه ای جدید که با رویکردی نو و علمی به عنوان یکی از ترجمه های قرآن،

در جهان مطرح است.

روش تحقیق:

در نوشتن این پایان نامه، پس از مشورت با استاد راهنما، اینگونه عمل شده است: در ابتدا آیاتی که

در ۵ جزء دوم قرآن توسط رشاد خلیفه ترجمه شده بود، گردآوری نموده، سپس آیاتی که نظر رشاد

خلیفه در ذیل آن ها، نگارش شده بود، استخراج شد.

برای یافتن پاسخ علمی و صحیح و البته بی طرفانه، بنا به نوع موضوع (حدیثی، تفسیری، علوم

قرآنی و...) به کتاب های مرجع در آن موضوع، رجوع و مطالب مرتبط را فیش بندی نموده و سپس به

پاسخگویی به موضوع مطروحه پرداخته شد.

فصل اول: کلیات تحقیق:

۱-۱- معنای لغوی ترجمه

۱-۲- معنای اصطلاحی ترجمه

۱-۳- نظر موافقان و مخالفان ترجمه قرآن

۱-۴- ترجمه ی قرآن از نظر فقه

۱-۵- پیشینه ی ترجمه قرآن

۱-۶- سابقه ترجمه قرآن در آمریکا

۱-۷- زندگینامه رشاد خلیفه

۱-۸- انگیزه ی رشاد خلیفه از ترجمه ی قرآن

۱-۹- اساتید و شاگردان رشاد خلیفه

۱-۱۰- منابع مورد استفاده رشاد در ترجمه قرآن

۱-۱۱- چه کسی ترجمه قرآن رشاد خلیفه را به فارسی ترجمه کرده است؟

۱-۱- معنای لغوی ترجمه:

از میان مناقشات معمول و جاری در میان مسلمان ها، ترجمه ی قرآن و حکم به جواز یا عدم جواز ترجمه آن برجسته ، حساس و لذا شایسته توجه بسیار است . در ابتدا معنای ترجمه را از نظر می گذرانیم، سپس به مسائل مربوط به آن می پردازیم:

در ریشه ی لغوی «ترجمه» اختلاف است:

۱- برخی، آن را از « ترجم » در ریشه چهار حرفی دانسته اند به معنی: کشف و تفسیر و بیان مانند طریحی در مجمع البیان: «تَرْجَمَ فُلَانٌ كَلَامَهُ بَيِّنَةً وَاوْضَحَهُ»^۱ و ابن منظور در لسان العرب می نویسد:

« قَدْ تَرَجَّمَ كَلَامَهُ إِذَا فَسَّرَهُ بِلِسَانٍ آخَرَ وَ مِنْهُ التَّرْجَمَانُ »^۲

^۱ - طریحی، فخر الدین، مجمع البحرین، تحقیق: حسینی، سید احمد، تهران، کتابفروشی مرتضوی، چاپ سوم، ۱۳۷۵ ش

ج ۶، ص ۲۱

^۲ - ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، دارصادر، چاپ سوم، ۱۴۱۴ق، ج ۱۲، ص ۲۲۶

۲- برخی آن را از «رجم» عربی به معنی انداختن گرفته اند. مانند راغب اصفهانی در مفردات:
«الرَّجْمُ: الرَّمِي»^۱. البته در همین کتاب آمده: «يستعار الرَّجْمُ للرَّمِي بِالظَّنِّ»^۲ رجم استعاره می شود برای سخن
گفتن از روی حدس و گمان.

۳- بعضی آن را مأخوذ از «ترجمان» آرامی می دانند.^۳

۵- بعید نیست که از «رجم» کلدانی به معنی افکندن باشد.^۴

۶- یا اصل لغت فارسی و از «ترزبان» گرفته شده است.^۵

صحیح همان است که «ترجمه» یک کلمه ی رباعی مجرد باشد که در لسان العرب و مجمع

البیان آمده است.^۶

۲-۱- معنای اصطلاحی ترجمه:

در دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی در ذیل واژه ی ترجمه اینگونه آمده است: اما در زبان عربی
«ترجمه» به معانی مختلف آمده است، از میان آنها به ذکر چهار معنی اصلی می پردازیم: ۱- رسانیدن پیام
به بی خبران ۲- تفسیر و تبیین سخن به زبان اصلی و مبدا ۳- تفسیر و تبیین به زبانی دیگر (مقصد)
۴- برگردان سخن از زبان اصلی و مبدا به زبان مقصد. ۵- شرح حال یا بیوگرافی^۷

^۱ - راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن، تحقیق: صفوان عدنان داودی، دمشق، بیروت، دار العلم الدار
الشامیة، چاپ اول، ۱۴۱۲ق، ج ۱، ص ۳۴۵

^۲ - دیوان دین، ۱۷۵ نقل از: جلالیان، حبیب الله، تاریخ تفسیر قرآن کریم، (ج ۳)، تهران، انتشارات اسوه، ۱۳۷۲ش، صص ۳۰-۳۳

^۳ - غرایب اللغة العربیة، ص ۱۷۵ نقل از - جلالیان، حبیب الله، پیشین، صص ۳۰-۳۳

^۴ - البستانی، المعلم بطرس، محیط المحيط، بیروت، مکتبة لبنان ناشرون، ۱۹۹۰م نقل از همان

^۵ - دهخدا، علی اکبر، فرهنگ دهخدا، چاپخانه مجلس، ۱۳۳۳ش، ذیل واژه ترجمان

^۶ جلالیان، حبیب الله، پیشین، ص ۳۳

^۷ - خر مشاهی، بهاء الدین، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی (ج ۲)، تهران، دوستان-ناهید، ۱۳۷۷ش، ج ۱، ص ۵۱۴

فرق اسلامی در حکم جواز، بلکه وجوب ترجمه ی قرآن به معانی سه گانه ی نخستین، اتفاق نظر دارند با این حال، محض اطمینان بیشتر، قواعد و چهارچوب خاصی، برای آن تعیین کردند. همه ی مناقشات و اختلاف نظرها، بر سر معنای چهارم این کلمه است.^۱

در این مورد، نظر آیت الله معرفت، اینگونه است: «مسلماً انتقال معانی قرآن، به همان شیوایی و رسایی که حق تعالی بیان داشته (فصاحت و بلاغت) در ترجمه امکان ندارد. بنابر این ترجمه ی قرآن، هر چند دقیق و عالمانه باشد. صرفاً گوشه بسیار کوچکی از قرآن را نمودار می سازد و نمی تواند جنبه ی قدسیّت قرآن را دارا باشد، زیرا ترجمه، سخن خلق و قرآن، سخن حق است.»^۲

۱-۳- نظر موافقان و مخالفان ترجمه قرآن:

آنچه باعث مخالفت برخی علما، در زمینه ی ترجمه ی قرآن قرار گرفته، همین است که اولاً: ترجمه به معنای ترجمه واژه ای، حرفی یا تحت اللفظی برای قرآن امکان پذیر نیست. ثانیاً: متن قرآن از ترجمه قرآن جدا شود و کم کم به فراموشی سپرده شود که البته این موضوع به یک واقعه تاریخی بر می گردد و آن زمانی بود که دولت ترک عثمانی، زبان ترکی را به جای زبان عربی، زبان رسمی دولتی اعلام کرد و برای اولین بار، قرآن به زبان ترکی ترجمه شد، با این هدف که عبارات و الفاظ عربی را از زبان عربی، محو کند و به منظور تقویت این تفکر که با ترجمه ی قرآن، می توان از قرآن عربی، بی نیاز بود. این عمل واکنش علمای سختگیر و سنتی را برانگیخت و موجب ابراز نظرات تنیدی از سوی آنان

^۱ - همان، ص ۵۱۵

^۲ - معرفت، محمد هادی، تاریخ قرآن، تهران، سمت، ۱۳۸۵ ش، ص ۱۸۷